

TOM KATLER

PILOT U HALJINI

I DRUGE ZAGONETKE
I GLAVOLOMKE S LATERALNIM
RAZMIŠLJANJEM

Preveo
Nikola Pajvančić

Laguna

Naslov originala

Tom Cutler

THE PILOT WHO WORE A DRESS

and Other Dastardly Lateral Thinking Mysteries

Copyright © Tom Cutler 2015

Translation copyright © 2018 za srpsko izdanje, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

*Ova knjiga je posvećena doktoru Džonu H. Votsonu,
„jednoj stalnoj tački u doba promena“.*

„Koliko sam vam često govorio da kada eliminišete nemoguće, ono što preostane, koliko god malo verovatno izgledalo, mora biti istina?“

Šerlok Holms u
„*Znaku četvorice*“ (1890)
Artura Konana Dojla

SADRŽAJ

PREDGOVOR	13
UVOD	17

KLASICI LATERALNOG RAZMIŠLJANJA

Mornar koji je pojeo pecivo sa šlagom	21
Keripatova urna želja	23
Ubistvo na snegu	24
Jorkširska fabrika	28
Zagonetka Bernsove večere	29
Dosadna kompjuterska lozinka	32
Terijeve devojke	34
Ubistvo kamiondžije	35
Čarobna kanta	37
Nemoguća braća	40
Dečje ruke	41
Perač prozora na nebu	43
Nevolje s putokazom	45
Berberin iz Najtsbridža	48
Najbrža brada na svetu	49
Visoki prozor	49

Zbunjujuće putovanje autobusom	51
Pilot u haljini	55
Uzimanje dece iz škole.	57
Auto u reci.	58
Žalostan kraj Felisiti Folks	61
Brat slepe skitnice	64
Rođendanska čestitka od kraljice	66
Đubrenje	67
Potop	70
Napad u bolnici	72
Italijanski eksperti	73
Jednostavno farbanje	76
Rasejani taksista	78
Pad aviona na ničijoj zemlji	81
Neobična priča o Antoniju i Kleopatri	82
Napad ptica	83
<i>Contradictio in adjecto</i>	85
Nesvesni muški šovinizam	87
Sunce u ponoć	89
Čovek u liftu	91
Merina mama	93
Napuštena brvnara u preriji	94
Dva premijera	97

ZAKLJUČANE SOBE I NEMOGUĆA UBISTVA

List čaja	99
Pegasta traka.	101
Stakleni mrtvački kovčeg: slučaj inspektora	
Džibsona	106
Partija ruleta	109

Dve bočice sosa	111
Most na jezeru Tor	115

MISTERIJE SA LATERALNIM RAZMIŠLJANJEM IZ STVARNOG ŽIVOTA

Arsenik i stare freske	120
Prilično kratka veoma dugačka bejzbol utakmica	123
Neobičan slučaj dihidrogen-monoksida . . .	126
Slučaj <i>Meri Selest</i>	128
Priča o Big Benu	134
Trovanja na Juston roudu	135
Plavci iz Kentakija	139
Čika Bobova čarobna lula	142
Neverovatna priča o Kasparu Hauzeru. . . .	143
Velika misterija epinške žutice	146
Najbrža podmornica na svetu	151

OPKLADE I SMICALICE S LATERALNIM RAZMIŠLJANJEM

Čaša za koktel	153
Nokat i meso.	155
<i>Može pet u četiri</i>	157
Poljubac.	159
Dvanaest minus dva jednako je dva	161
Šest plus ništa jednako je deset	163
Na ivici	165
Selidba	167
Sudar naslepo	170
Magnetske šibice	171

Staklene mišolovke	174
Vatra ispod vode	176
Čarolija s tanjirićem.	178
Pena na dnu	180
Šima šimau	182
Laka fora za neplaćanje u restoranu	183
Razmišljanje van šablona	186
REŠENJA	189
IZJAVE ZAHVALNOSTI	223
O AUTORU	227

PREDGOVOR

Kada ljudi govore o zlatnom dobu detektivskog romana, obično misle na treću i četvrtu deceniju prošlog veka, mada neki stručnjaci veruju da mi baš sada prolazimo kroz još jedno zlatno doba. Krimići verovatno nikada nisu bili raznovrsniji, kvalitetniji i čitaniji.

Sadašnjem zlatnom dobu međutim nedostaje nešto što je bilo veoma prisutno u onom prethodnom – a to je smisao za humor.

Cinični sredovečni inspektori koji imaju probleme s pićem i sa ženama traže serijske ubice, dok forenzički patolozi prebiraju po raspadnutim organima, a mračni skandinavski detektivi suočavaju se s besmislom ljudskog postojanja – tako da je kriminalistički roman izgubio onu tradicionalnu vezu s dobrim raspoloženjem. *Noir* je svugde, i to je prosto nešto sa čime čitaoci moraju da se pomire.

Siguran sam da se na univerzitetima širom sveta upravo pišu doktorati o razlozima za tu promenu. Detektivski romani u kojima je zagonetka bila presudno važna prirodno su izumrli zato što više nije bilo zagonetki koje već

nisu obrađene. Vlastelinske vile, savršeno osmišljene za zabave preko vikenda s gostima koji „kriju mračne tajne iz prošlosti“ i obezbeđuju divnu galeriju slugu da budu svedoci, doušnici i osumnjičeni, nisu preživjele Drugi svetski rat. Njihovi vlasnici više nisu mogli da „nađu osoblje“ i mnoge su pretvorene u hotele, internate i tajne vojne centre za obuku.

Zbog velikog krvoprolića u ratu tradicija zlatnog doba da se smrt posmatra kao neka vrsta društvene igre počela je da izgleda pomalo neumesno. Izdanja kao što je *The Baffle Book*, zbirka slučajeva zagonetnih ubistava, bila su veoma popularna tridesetih godina prošlog veka, ali su kasnije delovala uvredljivo i banalno.

Još jedna novost, ukidanje smrtne kazne u Velikoj Britaniji 1965, značila je da u krimićima ostaje mnogo toga nedovršenog. Kada Herkul Poaro uperi prst u krivca u biblioteci, to više nije značilo da se sve uredno završava i da na kraju sledi još samo dželatova omča. Ono što je nekada bilo crno-belo sada je prešlo u brojne nijanse sivog.

Zato nije ni čudo što su krimići postali mračniji.

Siguran sam da nisam jedini koji pomalo žali zbog te promene. „Rešavanje zločina kao društvena igra“ i dalje je nekako neobično privlačno i nije ni čudo što se toliko knjiga iz prvog zlatnog doba sada uspešno ponovo štampa. Večere sa rešavanjem ubistva veoma su popularan oblik zabave, a nove generacije mladih se svakodnevno upoznaju sa zabavnom društvenom igrom kluedo.

Ova knjiga Toma Katlera jasno sledi tu tradiciju zabave sa zločinom. Katler je došao na originalnu ideju da sakupi zagonetke za čije je rešenje potrebno lateralno

razmišljanje, preoblikovao ih je u mini detektivske priče i zatražio od čitalaca da ih odgonetnu. Knjiga sa zagonetnim zločinima, za koju se mislilo da je izumrla posle 1939, ponovo je rođena u novom obliku za XXI vek.

Siguran sam da će mnogi čitaoci uživati u izazovima koje će im postaviti.

Sajmon Bret,
dobitnik nagrade *Dijamantski bodež*
Udruženja pisaca krimi romana i
predsednik Detektivskog kluba

UVOD

Dva čoveka igraju tenis. Posle napornog meča u tri seta, obojica pobeđuju. Kako je to moguće? Vrlo brzo ću objasniti.

Razlog što su problemi lateralnog razmišljanja tako nezgodni i što ih je toliko zabavno rešavati leži u tome što mi težimo da razmišljamo na uvreženi način. Naše ustaljene navike, inhibicije i netačne pretpostavke ometaju nas da dopremo do manje očiglednih mogućnosti skrivenih u školjci lateralnog razmišljanja. Ako međutim uspemo da osmotrimo problem s neke druge tačke gledišta, odgovor će često biti očigledan. Kao što Šerlok Holms kaže doktoru Votsonu: „Kada promeniš tačku gledišta, ono što je najviše zbunjivalo postaje trag koji vodi ka istini.“

To je kao vic o čoveku koji je umro i otišao u pakao. Tamo vidi groznog matorog zlikovca koji vodi ljubav sa zanosnom mladom plavušom. Kada se pobuni da to i nije baš neka strašna kazna, Đavo odgovara: „Ko si ti da određuješ kaznu ovoj ženi?“

Pojam „lateralno razmišljanje“ skovao je 1967. godine čovek koji je voleo da koristi grafoskop po imenu Edvard

de Bono (čovjek se zove Edvard de Bono, ne grafoskop). Edvard de Bono je rekao da će um videti samo ono što je pripremljen da vidi, ali da mi možemo da rešimo neke inače nezgodne probleme ako stvari pogledamo sa strane – a to znači „lateralno“.

Na primer, ako čujemo da je dr Aleks Bernard vikar, verovatno ćemo podsvesno imati nekoliko pretpostavki o njemu. Ali, kao što je Šerlok Holms takođe rekao: „Ništa ne zavarava više od očigledne činjenice“, jer dr Aleks Bernard je žena. Pomisao da je vikar po imenu Aleks muškarac nije seksizam kao što bi neki tvrdili, već samo obična greška, jer da nemamo pretpostavke zasnovane na našem iskustvu o tome kako svet obično funkcioniše, bili bismo toliko apstraktni da ne bismo mogli da se smejemo vicevima niti da razgovaramo s ljudima na zabavama.

U ovoj knjizi sam rešio da maksimalno iskoristim kombinaciju zagonetke i priče tako specifičnu za probleme lateralnog razmišljanja. Za rešenje ovih zagonetki nisu potrebni neobična inteligencija ili mašta, a sve neophodne informacije date su u priči – mada je rešenje sakriveno naočigled svima, samim načinom na koji je zagonetka predstavljena. Nema varanja, ali, naravno, ima prilično lažnih tragova.

Prvi deo knjige sadrži slavne primere lateralnog razmišljanja. Tu je sve, od besmrtnog „Čoveka u liftu“ do zbunjajućeg „Ubistva na snegu“, uz još neke manje poznate i neke potpuno originalne probleme.

Jedna od osobina zagonetki lateralnog razmišljanja jeste da se bave s mnogo smrti i uništenja i prilično vešanja, pucanja i samoubistava. Ne znam šta je toliko primamljivo

u tolikom nasilju, ali sam rešio da ga ne izbacujem, a nadam se da sam dodao i malo smeha.

Sem klasičnih primera, tu je i deo s nekim od najboljih misterija „zaključane sobe“ i „nemogućih“ zločina iz detektivskih romana, prilagođenih formatu lateralnog razmišljanja. Neke od najboljih glavolomki majstora kao što su lord Danseni i Artur Konan Dojl takođe su tu.

Deo Stvarni život predstavlja tajanstvene istinite događaje kao što su neobični slučaj broda *Meri Selest*, aferu s dihidrogen-monoksidom i misteriju epinške žutice.

Na kraju, tu je deo s kafanskim opkladama i izazovima, sa zagonetkama sa šibicama koje zahtevaju lateralno razmišljanje, vicevima s poentom suprotnom našoj intuiciji i opkladama koje se ne mogu izgubiti.

Ovu knjigu možete čitati sami, ali i u društvu. Možete čak i da je dodajete ukrug, da svako od prisutnih naizmenično čita neku zagonetku. Sem štosova kod opklada i izazova, koji slede odmah posle njih, zabavna i neočekivana rešenja zagonetki naći ćete u posebnom odeljku na kraju knjige. Ona su jednako zanimljiva kao i same zagonetke.

Nadam se da ćete u rešavanju ovih problema i zagonetki uživati isto koliko ja dok sam ih pisao.

Srećno!

O, uzgred, ako se još pitate šta je bilo s onom dvojicom tenisera, odgovor je da su oni partneri u dublu. *Pa naravno!*